

Θεσμοθετημένοι τρόποι διαμόρφωσης του σχολικού κλίματος και της λειτουργίας του σχολείου

Εισαγωγική επιμόρφωση
3^ο ΠΕΚΕΣ Αττικής
7-9-2022
Νίκος Μποζίνης

Εισαγωγικά

- Το σύνηθες οξύμωρο στην καθημερινή σχολική πράξη είναι ότι ενώ συνήθως επικαλούμαστε τη νομοθεσία και ενώ η αυτή είναι επικαιροποιημένη και μπορεί να μας καθοδηγήσει και να μας προσφέρει χρήσιμα εργαλεία, συχνά την αγνοούμε ή δεν την παρακολουθούμε και
- Τελικά ενεργούμε με βάση απλώς τη συνήθεια, η οποία τις περισσότερες φορές είναι αναποτελεσματική και μας οδηγεί από εκεί που ξεκινήσαμε

Εισαγωγικά

- Κάτι το οποίο δεν είναι το ζητούμενο.
- Το ζητούμενο είναι να είμαστε βέβαιοι για τον εαυτό μας αποτελεσματικοί και ευχαριστημένοι.
- Να αισθανόμαστε δηλαδή αυτοπεποίθηση ότι μπορούμε να διαχειριστούμε τις δυσκολίες και τις προκλήσεις, οι οποίες είναι σίγουρο ότι θα έρθουν.
- Στην πραγματικότητα είναι εκεί πριν από εμάς.

Οι στόχοι της παρουσίασης

*Να γνωρίσουμε τα «παιδαγωγικά μέτρα»,
τις «παιδαγωγικές ενέργειες» και τις
διατάξεις που προβλέπουν την υλοποίησή
τους*

Οι στόχοι της παρουσίασης

Να διερευνήσουμε την σημασία των θεσμοθετημένων αυτών τρόπων και να τους αξιοποιήσουμε και ώστε αντιμετωπίζουμε την σχολική καθημερινότητα αποτελεσματικά και σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές μας

***Ας πάρουμε όμως τα πράγματα
από την αρχή***

Η βασική νομοθεσία

- ν.1566/1985 (Αρμοδιότητες του Συλλόγου Διδασκόντων)
- ΥΑ 105657/2002 (Καθηκοντολόγιο)
- Υ.Α 7994/2019, άρθρο 30, 31 (Συγκέντρωση γονέων, Παιδαγωγικά μέτρα, Ενέργειες παιδαγωγικού χαρακτήρα)
- ν. 4692/2020, άρθρα 37 και 38 (Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας της Σχολικής Μονάδας, Σύμβουλος Σχολικής Ζωής)
- ν. 4823/2021, άρθρα 102,107 (Υπεύθυνος Τμήματος, Σύμβουλος Τμήματος, Σχολικό Συμβούλιο)
- ΥΑ Γ2/336/1991 (ΦΕΚ 66/Β/14-2-1991) (Τρόπος λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων)

Παιδαγωγικά μέτρα

Στις περιπτώσεις των μαθητών/τριών που δε βελτιώνουν τη συμπεριφορά τους ο Σύλλογος Διδασκόντων/ουσών προβαίνει στη λήψη μέτρων, τα οποία είναι:

- **α) προφορική παρατήρηση**
- **β) επίπληξη**
- **γ) αποβολή από τα μαθήματα μίας (1) ημέρας**
- **δ) αποβολή από τα μαθήματα δύο (2) ημερών**
- **ε) αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος**

Υ.Α 7994/2019, άρθρο 31

Παιδαγωγικά μέτρα

- Εφαρμόζονται με ήπιο τρόπο
- Αφού έχει εξαντληθεί κάθε προσπάθεια παιδαγωγικής παρέμβασης
- Δεν είναι πια μονόδρομος μπορούν να αντικατασταθούν από πρακτικές όπως:
η επιβράβευση και ενίσχυση θετικής συμπεριφοράς, προτάσεις μαθητών, η στέρηση προνομίων, η έκφραση συγγνώμης, η αποκατάσταση ζημιών, η έμπρακτη μεταμέλεια, η διαμεσολάβηση, η ανάθεση ρόλου μέντορα στα μεγαλύτερα παιδιά, οι συμβουλευτικές συναντήσεις με τις υποστηρικτικές εκπαιδευτικές δομές

Ωριαία απομάκρυνση

- Μετά από αναποτελεσματική προφορική παρατήρηση ο μαθητής μπορεί και να απομακρυνθεί από την αίθουσα διδασκαλίας
- Σε περίπτωση **επαναλαμβανόμενων** ωριαίων απομακρύνσεων και πάνω από τρεις απομακρύνσεις από τον ίδιο διδάσκοντα ή πέντε συνολικά το **Συμβούλιο του Τμήματος εξετάζει τους ενδεδειγμένους χειρισμούς**

Υ.Α 7994/2019, άρθρο 31

Ωριαία απομάκρυνση

- Είναι συνήθης πρακτική
- Δημιουργεί δυσκολίες στη λειτουργία του σχολείου
- Η επισήμανση και εξέταση του ζητήματος όταν οι απομακρύνσεις είναι πάνω από τρεις από τον ίδιο διδάσκοντα ή πέντε συνολικά είναι ένα μέτρο επίπονο στην εφαρμογή του αλλά πολύ χρήσιμο για τον έγκαιρο εντοπισμό πιθανών δυσκολιών μαθητών, οι οποίες χρειάζονται άμεση αντιμετώπιση

Αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος

- ❖ Πρέπει να αιτιολογείται ειδικά ο λόγος για τον οποίο κρίνεται ότι δεν είναι δυνατή η επανόρθωση της παρέκκλισης εντός του ίδιου σχολικού περιβάλλοντος
- ❖ Ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Κ.Ε.Σ.Υ. εφόσον ο/η μαθητής/τρια έχει αξιολογηθεί ή, σε διαφορετική περίπτωση, του υπεύθυνου παιδαγωγικής ευθύνης Συντονιστή Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας.
- ❖ Ο/η μαθητής αν είναι ενήλικος/η ή ο/η κηδεμόνας του, έχουν δικαίωμα να λάβουν πλήρη γνώση καθώς και αντίγραφο της αξιολόγησης του Κ.Ε.Σ.Υ. ή της γνώμης του υπεύθυνου παιδαγωγικής ευθύνης Συντονιστή Εκπαιδευτικού Έργου της σχολικής μονάδας.
- ❖ Επίσης, πρέπει να γίνεται αναλυτική αναφορά στις παιδαγωγικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν σε προηγούμενες περιπτώσεις για τον/τη συγκεκριμένο/η μαθητή/τρια και στα παιδαγωγικά μέτρα που λήφθηκαν πριν την υιοθέτηση του τελευταίου κατά σειρά παιδαγωγικού μέτρου.

Συμβούλιο Τμήματος

- ❖ **αποτελείται** από όλους τους διδάσκοντες στο τμήμα
- ❖ **συνεδριάζει έκτακτα** κάθε φορά που ανακύπτουν θέματα σχετικά με τη φοίτηση, τη συμπεριφορά, την υγεία και την πρόοδο των μαθητών του τμήματος
- ❖ **συζητεί και εισηγείται** στον Σύλλογο Διδασκόντων θέματα που σχετίζονται με την παιδαγωγική αντιμετώπιση των μαθητών του τμήματος, **λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους.**
- ❖ **στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου μπορεί να μετέχει και το προεδρείο της μαθητικής κοινότητας** του τμήματος

Συμβούλιο Τμήματος

- ✓ Πλεονέκτημα του η συλλογικότητα
- ✓ Και ακόμη περισσότερο ότι είναι ένα όργανο που προωθεί και συντονίζει τη συνεργασία
- ✓ Τη συνεργασία μεταξύ συναδέλφων αλλά και τη συνεργασία συναδέλφων και μαθητών και ενδεχομένως και μεταξύ μαθητών
- ✓ Όπως και τη συνεργασία με δομές ή φορείς, αν εκτιμήσει ότι χρειάζεται
- ✓ Πλεονέκτημα του η συλλογικότητα

Βιβλίο Καταγραφής Ενεργειών Υποστήριξης Εύρυθμης Λειτουργίας

- *Καταχωρίζονται* όλα τα παιδαγωγικά μέτρα (και οι επιπλήξεις και η ωριαία απομάκρυνση)
- *καταγράφονται οι ενέργειες παιδαγωγικού χαρακτήρα (π.χ. προσφυγή σε συμβουλευτικό κέντρο), εφόσον αφορούν συγκεκριμένους/ες μαθητές/τριες και κρίνεται απαραίτητο από τον/τη Διευθυντή/ντρια του σχολείου ή το Συμβούλιο Τμήματος*

Υ.Α 7994/2019, άρθρο 3

Βιβλίο Καταγραφής Ενεργειών Υποστήριξης Εύρυθμης Λειτουργίας

- **Είναι ιδιαίτερα σημαντική η συστηματική και επιμελής τήρηση του**
- **Διότι αυτή καταγράφει με συγκεκριμένο και εξακριβωμένο τρόπο όσα έχουν συμβεί και τεκμηριώνει πιθανές παιδαγωγικές, πειθαρχικές και διοικητικές ενέργειες**

Δραστηριότητα 1

Νομίζετε ότι το Συμβούλιο τμήματος μπορεί να είναι αποτελεσματικό;

**Παιδαγωγικές ενέργειες και
θεσμοί που τις υποστηρίζουν**

Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (Ε.Π.Ε)

- Για κάθε μαθητή με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το Ε.Π.Ε σχεδιάζεται από τη διεπιστημονική ομάδα του οικείου ΚΕΔΔΥ, συντάσσεται και υλοποιείται από τον αρμόδιο εκπαιδευτικό ΕΑΕ, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης, τον σχολικό Σύμβουλο ΕΑΕ και τον σύμβουλο ΕΕΠ. Στο σχεδιασμό του ΕΠΕ συμμετέχει και ο γονέας ή ο κηδεμόνας του μαθητή και το ΕΕΠ των ΣΜΕΑΕ, μετά από πρόσκληση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

ν. 3699/2008 άρθρο 6

Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (Ε.Π.Ε)

Εξετάζουμε:

1. Μαθησιακές Δυνατότητες
2. Προσωπικά, οικογενειακά ή κοινωνικά προβλήματα

Πρόκειται για εκπαιδευτική εκτίμηση

Συγκέντρωση γονέων

Μέχρι τις 10 Οκτωβρίου ο/η Διευθυντής/ντρια του σχολείου σε συνεργασία με τον Σύλλογο Διδασκόντων/ουσών οργανώνει ενημερωτική συγκέντρωση των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών/τριών, στην οποία οι γονείς και κηδεμόνες ενημερώνονται από τους/τις διδάσκοντες/ουσες για ζητήματα λειτουργίας του σχολείου.

Η ημέρα και ώρα της συγκέντρωσης καθορίζονται με κριτήριο τη διευκόλυνση των εργαζόμενων γονέων και κηδεμόνων.

Υ.Α 7994/2019, άρθρο 30

Συγκέντρωση γονέων

- Αντίθετα από το συνήθως νομιζόμενο, οι γονείς είναι σύμμαχοι και υποστηρικτές των εκπαιδευτικών
- Η επικοινωνία και η συνεργασία μαζί τους έχει κρίσιμη σημασία
- Η ασθενική επιδίωξη αυτής της επικοινωνίας δεν σημαίνει αδιαφορία
- Η προβλεπόμενη συγκέντρωση γονέων είναι το ελάχιστο που μπορεί να γίνει και πρέπει να ενισχυθεί και με άλλους, πιο συστηματικούς και αποτελεσματικούς τρόπους επικοινωνίας.

Σύμβουλος σχολικής ζωής

- Ο Σύμβουλος Σχολικής Ζωής παρεμβαίνει, καθοδηγεί και ενημερώνει μαθητές, γονείς και κηδεμόνες σε θέματα παιδαγωγικής αντιμετώπισης ζητημάτων σε τομείς που απασχολούν τη σχολική μονάδα
  - Ο Σύμβουλος Σχολικής Ζωής βρίσκεται σε άμεση και διαρκή επικοινωνία με τους μαθητές της ευθύνης του, τον σύλλογο διδασκόντων και εκπαιδευτικό προσωπικό, όπως επίσης τους γονείς και κηδεμόνες.
  - Συνεργάζεται με τις υποστηρικτικές δομές
- ν. 4692/2020, άρθρο 38

© CanStockPhoto.com - clip59594158

Σύμβουλος σχολικής ζωής

- ❖ Αναδεικνύει τη σημασία της αποδοχής των της προσωπικότητας, των δυσκολιών και της αγωνίας των μαθητριών/ών
- ❖ Και κυρίως τη σημασία της θεσμικής αποδοχής της προσωπικότητας, των δυσκολιών και της αγωνίας των μαθητριών/ών

Σχολικός Ψυχολόγος

Έχει πολυδιάστατο
ρόλο.

Μπορεί να
προσφέρει ηρεμία.

Είναι μια κατάκτηση.

Εκμεταλλευτείτε
την.

Υποστηρικτικές Δομές

- *Τμήματα ένταξης*
- *Τάξεις Υποδοχής*

Υπεύθυνος καθηγητής

- Είναι υπεύθυνος για την καταχώριση των απουσιών
- Διερευνά τις ανάγκες και τις δυσκολίες των μαθητών του τμήματος
- Ορίζεται με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων,

Υ.Α 7994/2019, άρθρο 29 ,ν.
3823/2021 άρθρο 102

Υπεύθυνος καθηγητής

- Η θέση του είναι κρίσιμη
- Παραδοσιακά του αναθέτουμε όλους τους ρόλους και γι' αυτό συνήθως δεν μπορεί να ανταποκριθεί
- Οι νεότερες θεσμικές προβλέψεις όπως το Συμβούλιο Τμήματος και ο Σύμβουλος σχολικής ζωής διανέμουν τους ρόλους αυτούς και γι' αυτό ίσως λειτουργήσουν καλύτερα.

Σύμβουλος Μαθητικών Κοινοτήτων

- ❑ Η καλή λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων είναι νευραλγικής σημασίας για τη λειτουργία του σχολείου, την προσωπική ανάπτυξη των μαθητών, την κοινωνικοποίηση και την πολιτότητα των μαθητών
- ❑ Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνέλευση του τμήματος, αν και συχνά απαξιωμένη
- ❑ Αν ο σύμβουλος μαθητικών κοινοτήτων την αναστήσει η προσφορά του θα είναι τεράστια
- ❑ Και υπάρχουν τρόποι γι' αυτό

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΛΕΙΤΟΡΙΑΣ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας της Σχολικής Μονάδας

- Θέτει όρια
- Αποτυπώνει τη φιλοσοφία του σχολείου
- Συντάσσεται με τη συνεργασία καθηγητών, μαθητών, γονέων και εκπροσώπων του Δήμου

ν. 4692/2020, άρθρο 37

Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας της Σχολικής Μονάδας

- *Λέξεις κλειδιά: συναίνεση και συμμετοχή*
- *Σκοπός: η αυτοδέσμευση*
- *Δύναμή του: η αίσθηση της κοινότητας*
- *Η δημοκρατία βίωμα και όχι αίτημα*

Σχολικό συμβούλιο

Αποτελείται από:

Τον Διευθυντή ή Προϊστάμενο της σχολικής μονάδας
Δύο (2) εκπρόσωπους του οικείου Δήμου
Τρεις (3) εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας
Έναν (1) εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων
Έναν (1) εκπρόσωπο της μαθητικής κοινότητας (χωρίς δικαίωμα ψήφου)

- **Συνεδριάζει** υποχρεωτικά τουλάχιστον μία φορά ανά δύο (2) μήνες
- **Εισηγείται** στον Διευθυντή ή στον Προϊστάμενο και στον Σύλλογο Διδασκόντων
- **Ασχολείται** με την οργάνωση και λειτουργία, την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου, τις συνθήκες υγιεινής, την επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων/κηδεμόνων τους, καθώς και κάθε άλλο θέμα αναφορικά με την ταυτότητα και τον προσανατολισμό, τις δράσεις και την υλική υποδομή της σχολικής μονάδας

Σχολικό συμβούλιο

- Αποτελεί το κατεξοχήν όργανο συνεργασίας με την κοινότητα
- Είναι αναντικατάστατος ο ρόλος του στη συλλογή δεδομένων για τη σχολική μονάδα, ακριβώς διότι οι πληροφορίες προέρχονται από άλλες πηγές και όχι μόνο από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς

Σύλλογος Διδασκόντων

- Ο σύλλογος διδασκόντων αποτελεί **συλλογικό όργανο για τη χάραξη κατευθύνσεων για την καλύτερη εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής και την καλύτερη λειτουργία του σχολείου.**
- Έχει την ευθύνη για την εφαρμογή του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος, την υγεία και προστασία των μαθητών, την καθαριότητα των σχολικών χώρων και την οργάνωση της σχολικής ζωής.
- Ιεραρχεί τις σχολικές ανάγκες και φροντίζει για την αντιμετώπιση τους.
- Αξιοποιεί τις δυνατότητες συνεργασίας ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό και τους κοινωνικούς φορείς του τόπου.
- Μπορεί να αποφασίσει το χωρισμό των μελών του σε τομείς γνώσεων, με στόχο τον καλύτερο συντονισμό της διδασκαλίας και της εφαρμογής των εκπαιδευτικών μεθόδων.

(ν. 1566/85 άρθρο 11 παρ. ΣΤ')

Σύλλογος Διδασκόντων

- Ο ρόλος του είναι κομβικός και πολυδιάστατος
- Η διοικητική του υπόσταση πολύ ισχυρή
- Οι δυνατότητές του μεγαλύτερες και περισσότερες από αυτές που συνήθως αξιοποιεί
- Αυτό ισχύει κατεξοχήν για τους θεσμοθετημένους τρόπους διαμόρφωσης του σχολικού κλίματος και λειτουργίας της σχολικής μονάδας αλλά και για άλλους ενδεχομένως που μπορεί να διερευνήσει και να υλοποιήσει ο ίδιος

Δραστηριότητα 2

Α. Πιστεύετε ότι ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας της Σχολικής Μονάδας έχει κάτι να προσφέρει στην οργάνωση και τη λειτουργία της σχολικής μονάδας;

Αν η απάντηση είναι θετική, ποιο είναι το πιο σημαντικό στοιχείο που προσφέρει;

Δραστηριότητα 2

B. Πώς μπορεί να βοηθήσει το σχολείο και οι καθηγήτριες/ές στην κοινωνική συμπεριφορά ορισμένων νέων από το Μυλοπόταμο Κρήτης;

Συμπεράσματα

- Δεν υπάρχουν μόνο τα παιδαγωγικά μέτρα
- Υπάρχουν και οι ενέργειες παιδαγωγικού χαρακτήρα
- Οι οποίες διαμορφώνονται από θεσμοθετημένες διαδικασίες και όργανα
- Είναι ανοιχτές ως προς την αντιμετώπιση και κυρίως ανοιχτές ως προς τις συνεργασίες τόσο ανάμεσα στους συναδέλφους όσο και με τις δομές της εκπαίδευσης, τους αρμόδιους φορείς και την κοινότητα
- Είναι απαραίτητο να ακολουθούνται και κρίσιμο να εφαρμόζονται όσο γίνεται πιο γρήγορα

Συμπεράσματα

Τα θεσμοθετημένα μέτρα διαμόρφωσης του σχολικού κλίματος και λειτουργίας της σχολικής μονάδας

- Απαιτούν την εμπλοκή και τη συμμετοχή μας
- Απαιτούν χρόνο, ενέργεια και γνώσεις
- Τα αποτελέσματα όμως μας αποζημιώνουν, τόσο ηθικά όσο και πρακτικά
- Μας δίνουν δηλαδή την ικανοποίηση ότι επιδιώκουμε και υλοποιούμε τις αρχές μας
- Αλλά και ότι μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις με σιγουριά, αυτοπεποίθηση και συλλογικότητα
- Να αποφύγουμε τη μοναξιά και την απογοήτευση
- Και να ζήσουμε ένα καλύτερο σχολείο
- Τουλάχιστον αυτός είναι ο στόχος

Χρήσιμοι σύνδεσμοι

- Διεθνής Αμνηστία. *Εγώ κι εσύ. Οδηγός για μαθήτριες-μαθητές Γυμνασίου-Λυκείου*. Ανακτήθηκε 17-3-2021 από https://www.amnesty.gr/sites/default/files/ego_ki_esy_mazi_odigos_gia_mathitries-mathites_gymnasioy_lykeioy_7.pdf
- κής Ζωής. Ιστοσελίδα Φιλολόγων του 3^{ου} ΠΕ.Κ.Ε.Σ Αττικής. Ανακτήθηκε 10 Ιανουαρίου 2020 από <https://bit.ly/2XoYz2g>
- Μόσχος, Γ. & Ορφανίδου, Ο. (2020). *Η διαμόρφωση, εφαρμογή και αναθεώρηση του σχολικού κανονισμού με τη συμμετοχή των μαθητών και των μαθητριών*. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου 2020 από http://inart12.org/images/Documents/School_Regulations.pdf
- Μόσχος, Γ. & Καλησώρα, Α. (2019). *Η συνέλευση των παιδιών*. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου 2020 από <http://inart12.org/index.php/el/ola-ta-nea/157-i-synelefsi-ton-paidion-ta-prota-vimata-askisis-sti-dimokratia>
- Μποζίνης, Ν. (2018). Η βία και η πολιτική του σχολείου **Έρκυνα**, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών– Επιστημονικών Θεμάτων*, 15, 53-68. Ανακτήθηκε 8 Φεβρουαρίου 2021 από https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/teykos/teykos-15-15_2018.pdf
- Μποζίνης, Ν. (2021). Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας της Σχολικής Μονάδας. Ιστοσελίδα Φιλολόγων του 3^{ου} ΠΕ.Κ.Ε.Σ Αττικής. Ανακτήθηκε 8 Σεπτεμβρίου 2021 από https://drive.google.com/file/d/1QallLCF-6j-tZ1VXndtgqsWqD9sRv_I9/view
- Συμβούλιο της Ευρώπης. *Living Democracy*. Ανακτήθηκε 19 Φεβρουαρίου 2021 από <https://www.living-democracy.com/el/>
- Σωτηροπούλου Δ.-Ε., (2020). Οι πρώτες μας ενέργειες. Παιδαγωγικά μέτρα και καλό κλίμα στο σχολείο. <https://drive.google.com/file/d/1XI-gvqLRRobbu2PnBlmigzauRJV9JBHC/view>

Βιβλιογραφία

- Brophy, J. (1983). Effective Classroom Management. *The School Administrator*, 40(7), 33-36.
- Διεθνής Αμνηστεία. *Εγώ κι εσύ. Οδηγός για μαθήτριες-μαθητές Γυμνασίου-Λυκείου*. Ανακτήθηκε 17-3-2021 από https://www.amnesty.gr/sites/default/files/ego_ki_esy_mazi_odigos_gia_mathitries-mathites_gymnasioy_lykeioly_7.pdf
- Larson, J., Busse, R. T. (2012). A Problem-Solving Approach to School Violence Prevention. In Jimerson, S. R., Nickerson, A. B., Mayer, M. J. & Furlong, M. J. (eds). *Hanbook of School Violence and School Safety* (σσ. 45-56). New York: Routledge.
- Μαϊστρέλλης, Ε. (2019). *Σύνταξη Πλαισίου Οργάνωσης της Σχολικής Ζωής*. Ιστοσελίδα Φιλολόγων του 3^{ου} ΠΕ.Κ.Ε.Σ Αττικής. Ανακτήθηκε 10 Ιανουαρίου 2020 από <https://bit.ly/2XoYz2g>
- Meirieu, P. (2019). *Ποια παιδαγωγική για ένα σχολείο πραγματικής ισότητας*; (μτφ. Ν. Μποζίνης). Διάλεξη στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών. Ιστοσελίδα Φιλολόγων του 3^{ου} ΠΕ.Κ.Ε.Σ Αττικής. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου 2020 από <https://bit.ly/3pHnIRR>
- Μόσχος, Γ. & Ορφανίδου, Ο. (2020). *Η διαμόρφωση, εφαρμογή και αναθεώρηση του σχολικού κανονισμού με τη συμμετοχή των μαθητών και των μαθητριών*. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου 2020 από http://inart12.org/images/Documents/School_Regulations.pdf
- Μόσχος, Γ. & Καλησώρα, Α. (2019). *Η συνέλευση των παιδιών*. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου 2020 από <http://inart12.org/index.php/el/ola-ta-nea/157-i-synelefsi-ton-paidion-ta-protavimata-askisis-sti-dimokratia>
- Μποζίνης, Ν. (2018). Η βία και η πολιτική του σχολείου **Έρκυνα**, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων*, 15, 53-68. Ανακτήθηκε 8 Φεβρουαρίου 2021 από https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/teyxos/teyxos-15-15_2018.pdf
- Hendreson, N. & Milstein, M. (2003). *Σχολεία που προάγουν την ψυχική ανθεκτικότητα* (μτφ. Β. Βασσάρα). Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Osher, D., Dwyer, K. P., Jimerson, S. R. & Brown, J. A. (2012). Developing Safe, Supportive and Effective Schools. In Jimerson, S. R., Nickerson, A. B., Mayer, M. J. & Furlong, M. J. (eds). *Hanbook of School Violence and School Safety* (σσ. 27-44). New York: Routledge.
- Rigby, K. (2012). What Schools May Do to Reduce Bullying. In Jimerson, S. R., Nickerson, A. B., Mayer, M. J. & Furlong, M. J. (eds). *Hanbook of School Violence and School Safety* (σσ. 397-408). New York: Routledge.
- Συμβούλιο της Ευρώπης. *Living Democracy*. Ανακτήθηκε 19 Φεβρουαρίου 2021 από <https://www.living-democracy.com/el/>
- Σωτηροπούλου Δ.-Ε., (2020). Οι πρώτες μας ενέργειες. Παιδαγωγικά μέτρα και καλό κλίμα στο σχολείο. Ιστοσελίδα Φιλολόγων του 3^{ου} ΠΕ.Κ.Ε.Σ Αττικής. Ανακτήθηκε 8 Φεβρουαρίου 2021 από <https://drive.google.com/file/d/1XI-gvqLRRobbu2PnBlmigzauRJV9JBHC/view>
- Φρυδάκη, Ε. (2015). *Η επαγγελματική ταυτότητα του εκπαιδευτικού και το μέλλον της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.
- Wragg, E.C. (2001). *Διαχείριση της σχολικής τάξης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση* (μτφ. Ν. Αβούρη). Αθήνα: Σαββάλας.

Ευχαριστώ
για την προσοχή σας!